

PRACE NAUKOWE

Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

Nr 332

Gospodarka lokalna w teorii i praktyce

Redaktorzy naukowi
Ryszard Brol, Andrzej Sztando,
Andrzej Raszkowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2014

Redaktor Wydawnictwa: Anna Grzybowska

Redaktor techniczny: Barbara Łopusiewicz

Korektor: K. Halina Kocur

Łamanie: Adam Dębski

Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:

www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,

w Dolnośląskiej Bibliotece Cyfrowej www.dbc.wroc.pl

The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,

a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon

http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się

na stronie internetowej Wydawnictwa

www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie

wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2014

ISSN 1899-3192

ISBN 978-83-7695-488-2

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk i oprawa:

EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, sp.j.

ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

Spis treści

Wstęp	9
Zbigniew Grzymala: Możliwości wykorzystywania środków pomocowych z UE przez gminy polskie w nowej perspektywie finansowej 2014-2020 .	11
Marcin Broł: Problem efektywności partnerstwa publiczno-prywatnego w świetle teorii agencji	21
Andrzej Raszkowski: Tożsamość terytorialna w odniesieniu do rozwoju lokalnego.....	34
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Fragmentacja polityczna w organach uchwałodawczych polskich gmin – dynamika i zróżnicowanie przestrzenne	44
Anna Jasińska-Biliczak: Instrumenty wspierające sektor małych i średnich przedsiębiorstw na poziomie lokalnym – przykład powiatu nyskiego.....	54
Marian Maciejuk: Ewolucja form organizacyjno-prawnych prowadzenia działalności gospodarczej przez samorząd terytorialny.....	64
Joanna Kosmaczewska: Zakorzenie terytorialne jako czynnik rozwoju lokalnego.....	72
Alina Kulczyk-Dynowska: Turystyka w gminach tatrzańskich ze szczególnym uwzględnieniem roli Tatrzańskiego Parku Narodowego	81
Eliza Farelnek, Wioletta Wierzbicka: Miejska gospodarka lokalna w ujęciu holistycznym.....	91
Marcin Feltynowski: Wykorzystanie systemów informacji przestrzennej w procesach decyzyjnych – analiza decyzji o warunkach zabudowy w gminie Zawidz.....	100
Stefan Zawierucha: O gospodarowaniu odpadami na poziomie lokalnym	112
Cezary Brzeziński: Ekonomiczne konsekwencje polityki przestrzennej na przykładzie gminy wiejskiej Brzeziny	121
Piotr Zawadzki: <i>City placement</i> – nowy trend w działaniach promocyjnych polskich miast	131
Grzegorz Maśloch: Społeczno-gospodarcze uwarunkowania konsolidacji i dekonsolidacji jednostek samorządu terytorialnego w Polsce	140
Sławomira Hajduk: Innowacje w zarządzaniu rozwojem przestrzennym na poziomie lokalnym	149
Ewa M. Boryczka: Koncepcja <i>Town Centre Management</i> w procesie rewitalizacji obszarów śródmiejskich polskich miast	157
Bożena Kuchmacz: Aktywność społeczna jako czynnik rozwoju lokalnego.	168
Janusz Jędraszko: Diagnoza bezrobocia osób niepełnosprawnych w powiecie jeleniogórskim.....	179

Justyna Adamczuk: Media społecznościowe jako narzędzie kreowania wizerunku jednostek samorządowych na przykładzie samorządów lokalnych powiatu jeleniogórskiego	189
Jarosław Klosowski, Sergiusz Najar: Pozycja transgraniczna Jeleniej Góry: korzyści i bariery dla rozwoju	200
Agnieszka Krześ: Rozwój Wrocławskiego Obszaru Metropolitarnego oparty na zasobach endogenicznych – wybrane aspekty	211

Summaries

Zbigniew Grzymała: The possibility of using aid funds from the EU by Polish municipalities in the new financial perspective 2014-2020.....	20
Marcin Broł: Efficiency problem of the public-private partnerships from the perspective of agency theory	33
Andrzej Raszkowski: Territorial identity in terms of local development	43
Justyna Danielewicz, Maciej Turała: Political fragmentation in communal councils in Poland – dynamics and spatial differentiation.....	53
Anna Jasińska-Biliczak: Instruments supporting SMEs sector at the local level – example of the nyski powiat.....	63
Marian Maciejuk: The evolution of organizational and legal forms related to running business activities by local government	71
Joanna Kosmaczewska: Territorial embeddedness as a local development factor	80
Alina Kulczyk-Dynowska: Tourism in Tatra municipalities with particular focus on the role of the Tatra National Park	90
Eliza Farelnik, Wioletta Wierzbicka: Local economy of the city in the holistic perspective	99
Marcin Feltynowski: Use of GIS in decision-making process – analysis of planning permissions in Zawidz commune.....	111
Stefan Zawierucha: About waste management at the local level	120
Cezary Brzeziński: The economic impact of spatial policy on the example of Brzeziny rural community	129
Piotr Zawadzki: City placement – a new trend in promotional activities of Polish towns.....	139
Grzegorz Maśloch: Socio-economic conditions of consolidation and deconsolidation of local government entities in Poland.....	148
Sławomira Hajduk: Innovations in spatial management at the local level.....	156
Ewa M. Boryczka: The concept of <i>Town Centre Management</i> in the urban regeneration process of Polish cities centres	167
Bożena Kuchmacz: Social activity as a factor of local development.....	178
Janusz Jędraszko: Diagnosis of unemployment of people with disabilities in the Jelenia Góra powiat	188

Justyna Adamczuk: Social media as an instrument for the creation of local government image. An example of local government of the jeleniogórski powiat	199
Jarosław Kłosowski, Sergiusz Najar: Transborder positions of Jelenia Góra: benefits and barriers to the development.....	210
Agnieszka Krześ: Development of Wrocław Metropolitan Area based on the endogenous resources – chosen aspects	220

Eliza Farelnik, Wioletta Wierzbicka

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

MIEJSKA GOSPODARKA LOKALNA W UJĘCIU HOLISTYCZNYM

Streszczenie: W artykule podjęto próbę przedstawienia istoty miejskiej gospodarki lokalnej, ze szczególnym uwzględnieniem czynników o charakterze endogenicznym. Uwzględniając endogeniczną perspektywę tej gospodarki, zaproponowano teoretyczny model analizy miejskiej gospodarki lokalnej oparty na sześciu jej aspektach: podmiotowym, przedmiotowym, czynnościowym, atrybutowym, instytucjonalnym i funkcjonalnym. Prezentowane ujęcie uwzględnia wielowymiarowość miejskiej gospodarki lokalnej, która zdaniem autorek powinna być analizowana w sposób holistyczny, z uwzględnieniem przemian natury instytucjonalnej, strukturalnej i funkcjonalnej, zachodzących w skali miasta i w jego otoczeniu.

Słowa kluczowe: miasto, gospodarka lokalna, rozwój lokalny.

DOI: 10.15611/pn.2014.332.09

1. Wstęp

Jak wynika z historycznych doświadczeń związanych z procesami miastotwórczymi, zmiany zachodzące w otoczeniu miast implikowały równoczesne zmiany we wszystkich obszarach ich funkcjonowania. Swoistym „kołem zamachowym” owych przemian były przede wszystkim, zachodzące w skali danej cywilizacji, nowe paradygmaty gospodarowania, czyli utrwalone kulturowo wzorce zaspokajania potrzeb ludzkich w skali indywidualnej i zbiorowej. Wynika z tego, że wraz z utrwalającym się w określonym czasie nowym wzorcem (modelem) gospodarowania rekonstrukcji ulegały również składniki podsystemu gospodarki, jakim jest miasto. Czy można zatem stwierdzić, że wraz z nowymi wzorcami gospodarowania procesy i zjawiska gospodarcze zachodzące w przestrzeni miejskiej ulegały całkowitej reorientacji, a tym samym dla każdej epoki należy formułować nową definicję gospodarki lokalnej? Odpowiedź w tym zakresie nie może być jednoznaczna, gdyż obok rzeczywistych przemian natury instytucjonalnej, strukturalnej i funkcjonalnej, pewne aspekty miejskiej gospodarki lokalnej są stałe, niezależne od zmian zachodzących w ich otoczeniu. Niezależnie jednak od tego, w jakim zakresie miejska gospodarka lokalna zmienia się pod wpływem presji czynników zewnętrznych, nie może pozostać wobec

nich obojętna. Dlatego, podejmując się próby przedstawienia istoty miejskiej gospodarki lokalnej, należy uwzględnić różne aspekty tego systemu. Celem artykułu jest próba zdefiniowania miejskiej gospodarki lokalnej, uwzględniająca szczególnie endogeniczne aspekty tego systemu, której dokonano na podstawie studiów literatury.

2. Endogeniczne aspekty miejskiej gospodarki lokalnej

Niemożliwe jest przedstawienie istoty miejskiej gospodarki lokalnej w postaci jednej, spójnej, uniwersalnej i ponadczasowej definicji czy nawet metadefinicji. Składa się na nią bowiem zbyt wiele czynników o charakterze endogenicznym oraz egzogenicznym, co akcentuje w swoich pracach wielu autorów, m.in. D. Waldziński [1999, s. 82-85]. Uwzględniając endogeniczną perspektywę tej gospodarki, można ją rozpatrywać w aspektach: podmiotowym, przedmiotowym, czynnościowym, atrybutowym, instytucjonalnym i funkcjonalnym (rys. 1).

W aspekcie podmiotowym gospodarkę lokalną stanowią przede wszystkim funkcjonujące w przestrzeni miasta przedsiębiorstwa, samorządy terytorialne oraz inne organizacje publiczne i prywatne, w tym reprezentujące interesy społeczności lokalnych, które przyczyniają się do aktywizacji i rozwoju szeroko pojętej działalności gospodarczej, zarówno w stopniu bezpośrednim, jak i pośrednim.

Do podmiotów gospodarki lokalnej należy zaliczyć przede wszystkim funkcjonujące w przestrzeni miasta (por. [Bagdziński 1994, s. 15; Pike 2006, s. 44]):

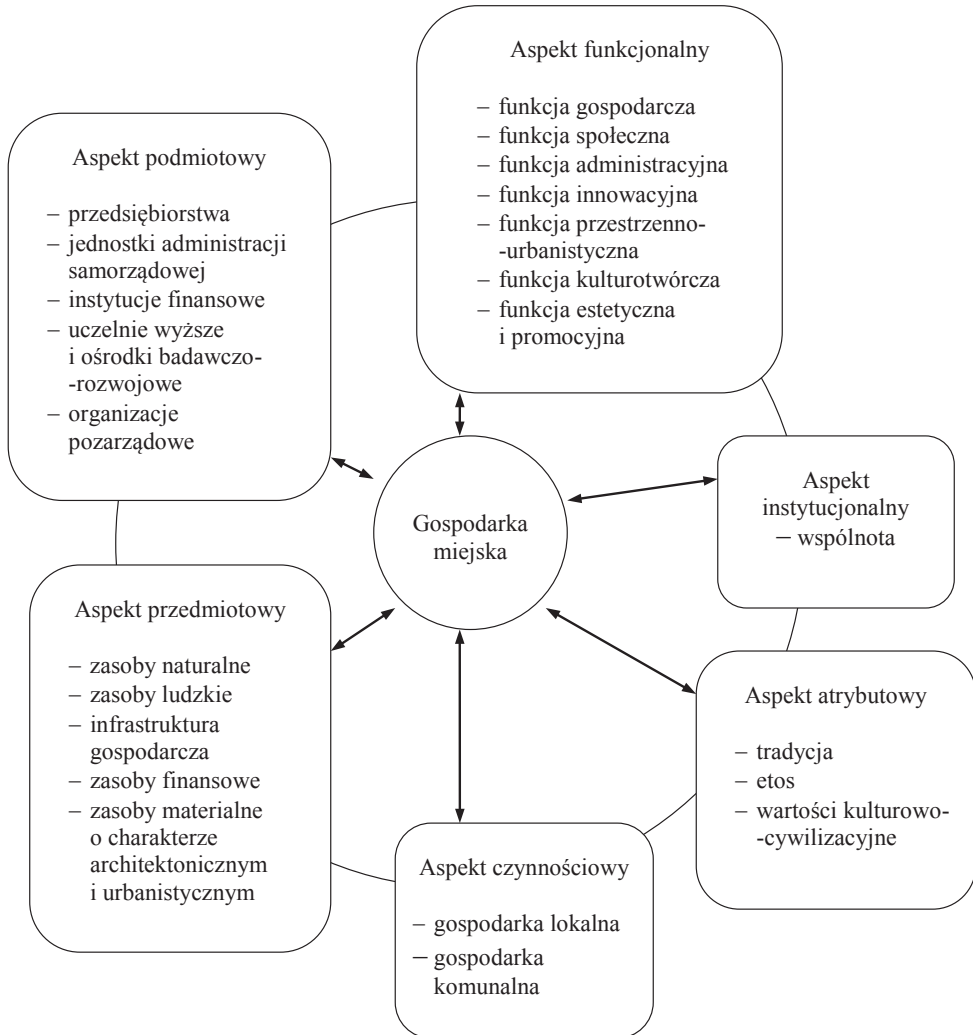
1. Przedsiębiorstwa prywatne operujące głównie w sferze rynkowej, w tym: spółki z dominującym kapitałem zagranicznym, powstałe jako bezpośrednie inwestycje zagraniczne; spółki z kapitałem głównie krajowym, pochodzącym jednak z innych miast; oddziały spółek zagranicznych i krajowych oraz małe i średnie przedsiębiorstwa, których właścicielami są mieszkańcy miasta.

2. Przedsiębiorstwa prywatne operujące wprawdzie ze względów formalno-prawnych w sferze rynkowej, lecz zorientowane przede wszystkim na zaspokajanie potrzeb zbiorowych oraz indywidualnych mieszkańców miasta. Chodzi tu zwłaszcza o: spółki komunalne, przez które należy rozumieć podmioty kontrolowane pod względem kapitałowym i merytorycznym przez gminę, np. przedsiębiorstwa wodno-kanalizacyjne, przedsiębiorstwa oczyszczania miasta itp.; spółki z częściowym udziałem kapitału gminy oraz inne spółki, które są wprawdzie niezależne od kapitałowo-merytorycznej kontroli gminy, jednak świadczą usługi w zakresie zaspokajania potrzeb zbiorowych mieszkańców miasta i – zgodnie z prawami rynku – stanowią konkurencję dla typowych spółek komunalnych.

3. Jednostki administracji samorządowej, w tym urzędy gmin, które poprzez swoją działalność stwarzają wieloaspektowe warunki dla procesów gospodarczych, w tym prowadzenia działalności gospodarczej, przyciągania inwestorów itp.

4. Podmioty, które nie będąc przedsiębiorstwami w rozumieniu prawa, również świadczą usługi w zakresie zaspokajania zbiorowych oraz indywidualnych potrzeb mieszkańców miasta, w tym zwłaszcza jednostki budżetowe powstałe dzięki inicjatywie samorządu gminnego, np. szkoły, zarządy cmentarzy, komunikacja miejska,

podmioty ochrony dziedzictwa kulturowego i kreowania kultury, np. muzea, galerie, teatry itp.

Rys. 1. Endogeniczne aspekty miejskiej gospodarki lokalnej

Źródło: [Farelnik 2011, s. 39].

5. Banki oraz inne podmioty świadczące usługi na rynku finansowym.

6. Uczelnie wyższe oraz ośrodki badawczo-rozwojowe, których zadaniem – oprócz kształcenia w przypadku uczelni – jest również prowadzenie prac naukowych, czego konsekwencją powinny być generowanie innowacji oraz transfer wiedzy i technologii.

7. Różnorodne organizacje pozarządowe, które są świadectwem nie tylko oddolnej aktywności obywatelskiej, lecz także m.in. wspierania przedsiębiorczości lokalnej, promocji atrakcyjności inwestycyjnej miasta, szkoleń, np. w zakresie umiejętności poruszania się mieszkańców na rynku pracy, wolontariatu itp.

8. Inne podmioty, które w bezpośredni lub pośredni sposób wspierają zjawiska i procesy gospodarcze, związane z zaspokajaniem zbiorowych oraz indywidualnych potrzeb społeczności lokalnej.

Miejską gospodarkę lokalną można rozpatrywać również w aspekcie przedmiotowym. Chodzi tu o istniejący w przestrzeni miejskiej potencjał gospodarczy, a także społeczny i kulturowy (por. [Waldziński 1999, s. 90-93]), na który składają się przede wszystkim:

1. Zasoby naturalne wynikające ze specyfiki środowiska geograficznego i przyrodniczego, w tym: położenie geograficzne i wynikający stąd klimat, surowce naturalne i wody, surowce rolnicze i leśne, walory krajobrazowe oraz inne zasoby odnawialne lub nieodnawialne.

2. Zasoby ludzkie, w tym: sytuacja demograficzna i trendy zmian w tym zakresie, a także cechy społeczno-zawodowe mieszkańców, dotyczące zwłaszcza: poziomu ich wykształcenia, wiedzy, umiejętności i kompetencji, aktywności na rynku pracy, stosunku do przedsiębiorczości oraz związanej z tym aktywności, innowacyjności oraz dorobku w zakresie generowania innowacji, trendów w zakresie zdobywania wykształcenia oraz dokształcania się, szczególnie wśród ludzi młodych, napływu do miasta nowych, wysoko wykwalifikowanych oraz twórczych kadr, stosunku do tzw. patriotyzmu lokalnego, czyli stopnia identyfikacji społeczeństwa z daną jednostką osadniczą, co może świadczyć również o silnej tożsamości społecznej i ekonomicznej miasta, problemów społecznych wynikających z bezrobocia, np. poziomu przestępczości oraz różnorodnych patologii społecznych.

3. Infrastruktura gospodarcza, co odnosi się do: infrastruktury technicznej (transportowej, komunalnej i mieszkalnictwa, przesyłu energii oraz informacji, ochrony środowiska przyrodniczego); infrastruktury społecznej, w tym związanej przede wszystkim z: ochroną zdrowia publicznego, opieką społeczną, kształcenia na wszystkich szczeblach, ochroną dziedzictwa kulturowego i procesami kulturotwórczymi, prowadzonymi przez wyspecjalizowane instytucje – teatry, muzea itp., procesami opiniotwórczymi, np. w zakresie środków lokalnej komunikacji społecznej, etosem obywatelskim, co przejawia się zwłaszcza poprzez aktywność przedstawicieli społeczności lokalnej oraz poprzez kapitał społeczny, rozumiany jako szczególna jakość więzi społecznych opartych na wzajemnym szacunku, zaufaniu oraz wspólnych działaniach na rzecz wspólnoty; infrastruktury turystycznej, w tym przede wszystkim: obiektów hotelowych, restauracji i punktów żywieniowych, obiektów sportowo-rekreacyjnych, obiektów turystyki religijnej i pielgrzymkowej, innych obiektów atrakcyjnych pod względem turystycznym (np. parki, ogrody zoologiczne itp.); infrastruktury otoczenia gospodarki, umożliwiającej wspieranie lokalnej przedsiębiorczości przez banki, firmy ubezpieczeniowe, doradcze itp.

4. Zasoby finansowe, w tym: prywatne, dotyczące siły nabywczej mieszkańców oraz sytuacji finansowej przedsiębiorstw funkcjonujących w przestrzeni miejskiej; publiczne, dotyczące stanu finansów samorządowych, ze szczególnym uwzględnieniem wysokości deficytu budżetowego oraz zdolności inwestycyjnej, kredytowej oraz absorpcyjnej (w zakresie wkładu własnego przy ubieganiu się o środki z funduszy UE) gminy.

5. Zasoby materialne o charakterze architektonicznym i urbanistycznym, w tym prywatne i publiczne: budynki mieszkalne, kamienice, bloki i domy wolno stojące; budynki i lokale użytkowe (o charakterze: administracyjnym, biurowo-biznesowym, szkolno-edukacyjnym, handlowo-usługowym, produkcyjnym, wojskowym, społecznym i zdrowotnym, badawczo-rozwojowym); budynki i lokale, a także inne obiekty o charakterze historycznym, składające się na lokalne dziedzictwo kulturowe, w tym: obiekty sakralne, zamki i pałace, budynki muzeów i galerii, dawne miejsca zamieszkania, np. skanseny, dawne domostwa i rekonstrukcje siedlisk, urządzenia fortyfikacyjne, cmentarze oraz miejsca pamięci; urbanistyczne fragmenty przestrzeni publicznej, w tym: parki, ulice, place, pomniki.

Czynnościowy aspekt miejskiej gospodarki lokalnej obejmuje wszelkie składające się na nią działania. J.J. Parysek gospodarkę lokalną traktuje jako: „złożony proces, w którym władze lokalne [...] przy wykorzystaniu zasobów własnych, w tym także ludności, oraz zaangażowaniu wewnętrznych partnerów (wraz z ich kapitałem), stymulują rozwój społeczno-gospodarczy danej jednostki terytorialnej [...]. Pojmowana w ten sposób gospodarka lokalna obejmować będzie również tworzenie na terenie gminy dobrego klimatu do inwestowania oraz osiedlania się podmiotów gospodarczych [...]. Jest to w pewnym sensie tworzenie warunków wykorzystania lub udostępniania lokalnej bazy do rozwoju lokalnego, a także ponadlokalnego” [Parysek 1997, s. 18].

Cytowany autor odróżnia jednocześnie dwie perspektywy tego procesu (por. [Wojtasiewicz 1990, s. 37-48]), a mianowicie: ogólną, gdzie za gospodarkę lokalną można uznać wszelkie działania na rzecz rozwoju jednostki terytorialnej, przez co tworzy się terytorialny system społeczno-gospodarczy szczebla lokalnego, oraz wąską, gdzie za gospodarkę lokalną należy uznać tylko te działania społeczno-gospodarcze, które wykorzystują lokalne czynniki i ograniczenia rozwoju. Terminologiczna propozycja J.J. Paryska utożsamia gospodarkę lokalną przede wszystkim z działaniami władzy publicznej, czyli samorządu gminnego, planującego i realizującego lokalną politykę rozwoju.

Przedstawione podejście do sposobu rozumienia gospodarki lokalnej można jednak poddać twórczej krytyce, co oznacza, że jest ono punktem wyjścia do przedstawienia własnej propozycji w tym zakresie.

W odniesieniu do przedstawionych propozycji pojęciowych, można zatem zauważyć, że:

- po pierwsze, koncentrują się one tylko na działaniach władz samorządowych prowadzących lokalną politykę rozwoju, nie uwzględniają natomiast działań

w postaci oddolnej aktywności społeczności oraz przedsiębiorców i inwestorów zewnętrznych (to tak, jakby działania sektora prywatnego nie składały się na czynnościowe ujęcie gospodarki lokalnej);

- po drugie, uzależniają działania w ramach gospodarki lokalnej wyłącznie od zasobów i czynników endogenicznych, pozostawiając niejako na marginesie nie tylko zasoby i czynniki egzogeniczne, o charakterze kapitałowym, lecz także uwarunkowania wynikające ze zmiany wzorców (paradygmatów) gospodarowania; uwaga ta odnosi się również do egzogenicznych uwarunkowań gospodarki lokalnej o charakterze instytucjonalnym, np. obowiązującego stanu prawnego, polityki gospodarczej i społecznej rządu, wspólnotowych form polityki Unii Europejskiej oraz wynikających stąd regulacji.

Podstawową przyczyną sformułowania przedstawionych uwag jest zatem położenie nacisku na przywoływane już przemiany kulturowo-cywilizacyjne oraz związaną z nimi reorientację paradygmatów gospodarowania, a także wynikające stąd konsekwencje implikujące potrzebę nieustannych prób definiowania istoty gospodarki lokalnej, niejako – wciąż na nowo.

Odnosząc się jednak do istoty przedstawionej definicji, a także uwzględniając nowe uwarunkowania o charakterze globalnym, za miejską gospodarkę lokalną w aspekcie czynnościowym proponuje się uważać ogół publicznych i prywatnych działań o charakterze gospodarczym i społecznym, zachodzących w danej przestrzeni miejskiej, w których wykorzystywane są zasoby i czynniki o charakterze tak endogenicznym, jak i egzogenicznym. Celem tych działań jest rozwój społeczno-gospodarczy miasta, co przejawia się poprzez przede wszystkim: stałą poprawę jakości życia mieszkańców, napływ nowych i trwałych inwestycji oraz zwiększenie kreatywności mieszkańców, głównie w postaci innowacji gospodarczych, technologicznych, środowiskowych, przestrzennych, społecznych i kulturowych. Rozwój ten prowadzi w konsekwencji do dostosowania się miejskiej gospodarki lokalnej do obowiązujących w jej otoczeniu standardów cywilizacyjnych, przy jednoczesnym zachowaniu i poszanowaniu własnej lokalnej specyfiki, czyli tzw. tożsamości ekonomiczno-przestrzennej.

Próbując lepiej zrozumieć miejską gospodarkę lokalną w ujęciu czynnościowym, należy też odróżnić od siebie dwa procesy, a mianowicie gospodarki lokalną i komunalną. Gospodarka lokalna jest pojęciem szerszym i obejmuje wszystkie działania gospodarcze, w tym również zorientowane na zysk indywidualny, co jest zresztą zgodne z logiką rynkową. Natomiast gospodarka komunalna ma charakter wyłącznie wspólnotowy, czyli służy zaspokajaniu potrzeb indywidualnych i zbiorowych społeczeństwa tworzącego lokalną wspólnotę samorządową.

Atrybutowy aspekt miejskiej gospodarki lokalnej dotyczy jej specyficznych i niepowtarzalnych cech, które mogą być rozumiane jako tożsamość ekonomiczno-przestrzenna miasta. Na atrybutowy aspekt gospodarki lokalnej składają się pewne specyficzne dla niej, trwale zjawiska. Chodzi tu oczywiście o atrybuty właściwe kon-

kretnym układom lokalnym, czyli określonym miastom. Wśród wielu takich atrybutów szczególną uwagę zwracają wartości, do których należy zaliczyć zwłaszcza:

- tradycję ukształtowaną w długotrwałym procesie historycznym oraz wynikający z niej ład gospodarczy, społeczny i kulturowy;
- etos jako przykład właściwego dla danej przestrzeni przesłania o charakterze ideowym i moralnym, w tym również cnoty obywatelskie;
- wartości kulturowo-cywilizacyjne fundamentalne dla Europy, a przez to obecne również w europejskich miastach [Waldziński 2010, s. 259-270].

Atrybutowe aspekty miejskiej gospodarki lokalnej mają z jednej strony charakter typowo empiryczny i faktograficzny, dotyczą bowiem na przykład konkretnych tradycji określonych miast, z uwzględnieniem wartości właściwych dla ich otoczenia, łącznie z otoczeniem w zakresie całego kontynentu. Z drugiej strony natomiast mają charakter normatywny, gdyż określają, które z wartości są właściwe w danym kręgu kulturowo-cywilizacyjnym, a które od niego odstają, przeciwstawiając się ukształtowanej przez wieki tradycji.

Z wartościami związane jest również instytucjonalne ujęcie miejskiej gospodarki lokalnej. Przez instytucje w sensie ekonomii – jak uważa D. North – należy rozumieć zespół formalnych i nieformalnych ograniczeń oraz mechanizmów, jak też sposób ich egzekwowania [North 1994, s. 359-368]. Do instytucji o charakterze formalnym należy zaliczyć m.in. regulacje prawne, natomiast do instytucji o charakterze nieformalnym – różnorodne normy, obyczaje, konwencje zachowań, czyli większość z wymienionych już czynników atrybutowych. Stosując pewne uogólnienie, można powiedzieć, że instytucje tworzą w gospodarce swoiste reguły gry, głęboko utrwalone we wszystkich obszarach ludzkiej aktywności. Instytucje są zatem – z ekonomicznego punktu widzenia – płaszczyzną dla wieloaspektowych powiązań zjawisk i procesów gospodarczych ze zjawiskami i procesami pozagospodarczymi – kulturą, relacjami społecznymi, techniką i technologią, architekturą i urbanistyką, prawem, polityką, a nawet religią.

Dla miasta i miejskiej gospodarki lokalnej jedną z najbardziej znaczących instytucji jest *wspólnota*. Jej istota jest konsekwencją naturalnej dążności człowieka do budowania więzi z innymi ludźmi w celu zaspokojenia swoich potrzeb, przy czym nie chodzi tu wyłącznie o potrzeby podstawowe, ale też o potrzeby przynależności, poczucia bezpieczeństwa, a nawet wspólnego przeżywania fenomenów moralnych, estetycznych i kulturowych. Już od początku istnienia wspólnot ludzkich dążyły one, najpierw nieświadomie, a później już świadomie, do uporządkowanego życia, w tym wyznaczania najważniejszych dla zbiorowości celów nadrzędnych, z których najważniejsze jest dobro wspólne (por. [Różański, Michalczak 2006, s. 17-30]).

Jeśli chodzi o funkcjonalne ujęcie miejskiej gospodarki lokalnej, to powinna ona realizować następujące funkcje:

a) gospodarczą – co wiąże się z tworzeniem w miastach uwarunkowań niezbędnych do prowadzenia działalności gospodarczej, czyli biznesu lokalnego, oraz na-

plywu nowych inwestycji; dotyczy to na przykład przygotowania odpowiednich terenów, niezbędnej infrastruktury gospodarczej, technicznej itp.;

b) społeczną – co wiąże się z tworzeniem warunków do harmonijnego współistnienia oraz obywatelskiej współpracy różnorodnych grup społecznych, etnicznych i religijnych, zwłaszcza w aspekcie zapobiegania konfliktom, patologiom społecznym; funkcja ta jest związana również z funkcjonowaniem instytucji i obiektów infrastruktury społecznej;

c) administracyjną i zapewnienia bezpieczeństwa – co wiąże się z obsługą mieszkańców w zakresie, związanych również z gospodarką, problemów prawno-regulacyjnych oraz tworzeniem warunków do poczucia bezpieczeństwa publicznego;

d) innowacyjną – co wiąże się z aktywizacją opartą na endogennych zasobach przedsiębiorczości ekonomicznej i pozaekonomicznej, jak też funkcjonowania ośrodków edukacyjnych, naukowych, badawczo-rozwojowych, wspierania przedsiębiorczości itp.;

e) przestrzenno-urbanistyczną – co wiąże się z odpowiednim dla harmonijnego rozwoju zaspokajaniem potrzeb mieszkańców w zakresie ładu przestrzennego oraz ochroną przyrody zgodnie z zasadami rozwoju zrównoważonego; w ramach tej funkcji zaspokajane są też potrzeby związane z mieszkalnictwem, funkcjonalnością rozwiązań urbanistycznych oraz korzystaniem z różnorodnych urządzeń i obiektów infrastruktury komunalnej;

f) kulturotwórczą – co wiąże się z dbałością o istniejące dziedzictwo kulturowe, jak też tworzeniem uwarunkowań niezbędnych dla inicjowania nowych, oryginalnych procesów kulturotwórczych;

g) estetyczną i promocyjną – co wiąże się z określonymi standardami estetycznymi oraz wykorzystaniem najistotniejszych walorów środowiska ekonomiczno-kulturowego do celów marketingowo-promocyjnych miasta w otoczeniu regionalnym, krajowym i międzynarodowym.

3. Podsumowanie

Z przedstawionych, opartych na interdyscyplinarnych studiach literaturowych, rozważań wynika, że miejska gospodarka lokalna jest zagadnieniem wielowymiarowym, integrującym w sensie poznawczym wiele aspektów rzeczywistości. Dla ekonomistów zajmujących się problematyką miejską stanowi to poważne wyzwanie, wynikające z konstatacji, że problematyka ta ma charakter holistyczny, czyli całościowy, przekraczający tradycyjnie rozumianą ekonomię. Sytuacja w tym zakresie staje się jeszcze bardziej wyrazista przy próbie zdefiniowania istoty miejskiej gospodarki lokalnej w warunkach współczesnych przemian kulturowo-cywilizacyjnych.

Z uwagi na szeroki kontekst proponuje się opierać analizę funkcjonowania miejskiej gospodarki lokalnej na jej sześciu aspektach: podmiotowym, przedmiotowym, czynnościowym, atrybutowym, instytucjonalnym i funkcjonalnym, które choć mają charakter endogeniczny, uwzględniają uwarunkowania płynące z funkcjonowania

miasta w szerszym otoczeniu, lokalnym, regionalnym, krajowym, a nawet globalnym.

Literatura

- Bagdziński S.L., *Lokalna polityka gospodarcza (w okresie transformacji ustrojowej)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 1994.
- Farelnik E., *Relacje ekonomiczne między rewitalizacją obszarów miejskich a rozwojem lokalnym (na przykładzie miast województwa warmińsko-mazurskiego)*, praca doktorska, Uniwersytet Gdański, Gdańsk 2011.
- North D., *Economic Performance Through Time*, "American Economic Review" 1994, vol. 84, no. 3.
- Parysek J.J., *Podstawy gospodarki lokalnej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 1997.
- Pike A., Rodriguez-Pose A., Tomaney J., *Local and Regional Development*, Routledge, Taylor & Francis Group, London and New York 2006.
- Różański K., Michalczak K., *Wspólnota*, Księgarnia św. Wojciecha, Poznań 2006.
- Waldziński D., *Miejsce i rola samorządów lokalnych w polskiej polityce morskiej*, Wydawnictwo Politechniki Gdańskiej, Gdańsk 1999.
- Waldziński D., *Tradycja jako podstawa spójności regionów Europy – perspektywa ekonomiczno-kulturowa*, [w:] Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nr 95, *Jaka polityka spójności po roku 2013?*, red. M. Klamut, E. Szostak, UE, Wrocław 2010.
- Wojtasiewicz L., *Planowanie rozwoju lokalnego*, [w:] *Rozwój gospodarki lokalnej w teorii i praktyce*, red. B. Gruchman, J. Tarajkowski, Instytut Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Warszawskiego i Instytut Planowania Akademii Ekonomicznej, Warszawa-Poznań 1990.

LOCAL ECONOMY OF THE CITY IN THE HOLISTIC PERSPECTIVE

Summary: This article attempts to present the essence of urban local economy, with a particular emphasis on factors of an endogenous nature. Taking into account the endogenous perspective of this economy, the article proposes theoretical model of urban local economy based on its six aspects: subjective, objective, functional, attribute-based, institutional and functional. The presented approach takes into account the multidimensionality of urban local economy which, in the authors' opinion should be analyzed in a holistic way, taking into account institutional, structural and functional changes taking place in the scale of the city and its environment.

Keywords: town, local economy, local development.